

Шпарук Оксана Михайлівна –

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України. Коло наукових інтересів: порівняльна педагогіка; історія педагогіки; порівняльне вивчення розвитку освіти в освітніх системах різних країн; освітні системи США, ЄС та Китаю; педагогіка Стародавнього Китаю; трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу, США та КНР; порівняльний аналіз забезпечення якості загальної середньої освіти у провідних країнах Європи, США та КНР; диференціація навчання у системі шкільної освіти різних країн тощо. Основні науково-педагогічні здобутки: понад 30 наукових праць з низки проблем порівняльної педагогіки та історії педагогіки.

e-mail: shparyk@mail.ru

УДК 373.5.014:061

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ АМЕРИКАНСЬКИХ ВЧЕНИХ ДО ПРОБЛЕМИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті з'ясовано основні поняття, наукові підходи та засадничі положення американських вчених щодо проблеми диференціації навчання та її забезпечення в системі середньої шкільної освіти США. Диференціація навчання трактується як організація навчально-виховного процесу з урахуванням індивідуальних здібностей учнів одного класу і розглядається у двох значеннях: як навчання, що здійснюють учителі стосовно дітей (differentiated instruction), і навчання, що здійснюється учнями (differentiated learning). Теоретично обґрунтовано, що концептуальний підхід і практична технологія планування та реалізації курикулуму і навчального процесу, який базується на усвідомленні відмінностей між школярами, максимально задовольняють навчальні потреби кожного окремого учня та забезпечують його індивідуальний розвиток і особистісний успіх. Сформульовано основні рекомендації американських науковців для успішного практичного застосування диференціації у навчальному процесі.

Ключові слова: диференційоване навчання; навчальний профіль; середня шкільна освіта; США.

Завдяки сучасним процесам світової глобалізації сучасні шкільні класи заповнені учнями, які різняться не лише за своїм культурним і мовним середовищем, але й за пізнавальними здібностями, базовими знаннями і навчальними інтересами. Одне з найважливіших завдань шкільної освіти – створення таких навчальних умов, за яких кожен учень мав би можливість повністю реалізувати себе, бажав і вмів вчитися. У кожному класі розвиток і ступінь підготовленості, ставлення до навчання та інтереси учнів різні. Найчастіше учитель змушений вести заняття відповідно до середнього рівня розвитку та навчання учня. Це неминуче призводить до того, що «сильні» учні штучно стримуються у своєму розвитку, втрачають інтерес до навчання, а «слабкі» приречені на хронічне відставання. Ті, хто належать до «середніх», теж дуже різні: з різними інтересами і схильностями, особливостями сприйняття, мислення, пам'яті. Для того, щоб кожен учень працював на повну силу, відчував впевненість у собі, радість навчального процесу, свідомо і міцно засвоював програмний матеріал, просувався у розвитку, навчальний процес необхідно будувати за принципом індивідуального підходу. Одним із засобів індивідуального підходу до дітей є диференційоване навчання. Поняття «диференційоване навчання» ми розуміємо як врахування

вчителем індивідуальних особливостей кожного учня в умовах групування дітей у межах одного класу, тобто облік типових індивідуальних відмінностей учнів.

Проблема індивідуалізації та диференціації навчання залишається однією з найактуальніших у зарубіжній педагогіці. У розвинутих країнах Заходу і США велика увага приділяється виявленню різних форм та способів їх реалізації.

У сучасній американській педагогіці диференціація навчання стала об'єктом дослідницької уваги К. Томлінсон (С. Tomlinson), С. Д. Аллан (S. D. Allan), М. Рок (M. Rock), М. Грег (M. Gregg), Е. Елліс (E. Ellis), Р.Е. Гейбл (R.A. Gable), К. Тесо (C. Tieso), Д. Лоуренс-Браун (D. Lawrence-Brown), Т. Баумгартнер (T. Baumgartner), М. Ліповський (M. Lipowski), К. Раш (C. Rush), К. Андерсон (K. Anderson), Т. Холл (T. Hall) та інших.

Більшість сучасних американських науковців термін «диференційоване навчання» вживають у наступних значеннях:

– диференційоване навчання, що здійснюють учителі стосовно дітей (differentiated instruction);

– диференційоване навчання, що здійснюється учнями (differentiated learning).

Ці поняття мають чіткі визначення та активно застосовуються американськими вчителями під час навчального процесу. Проте варто зазначити, що коли йдеться про диференційоване навчання, все ж таки частіше мається на увазі диференційоване навчання, що здійснюють учителі стосовно дітей (differentiated instruction).

Дослідники Національного центру з доступу до загальноосвітньої програми (National Center on Accessing the General Curriculum) у США визначають диференційоване навчання як організацію навчально-виховного процесу з урахуванням індивідуальних здібностей учнів одного класу. Мета такого навчання полягає у максимізації індивідуального розвитку та особистісного успіху кожного школяра шляхом задоволення його навчальних потреб. Головна вимога – «не слід очікувати від учня, що він сам буде підлаштовуватися під освітню програму, а слід сприймати його на тому рівні, де він знаходиться на даний момент» [7]. У процесі навчання враховується досягнутий кожним учнем рівень засвоєння знань і вмінь, здійснюється детальне керування їхньою навчальною діяльністю, що відбувається в індивідуальному темпі. Усі учні отримують постійну допомогу з боку викладача. Завдання для дітей з різним рівнем навчальних можливостей відрізняються за складністю, обсягом, можуть розширювати або поглиблювати знання. Тобто, навчаючись за єдиною програмою, учні мають можливість засвоювати її на різних рівнях, але не нижче від нормативних обов'язкових результатів. Інакше кажучи, диференціація навчання – така система, за якої кожний учень, опановуючи деяким мінімумом загальноосвітньої підготовки, отримує право і гарантовану можливість приділяти переважну увагу тим предметам, які відповідають його схильностям.

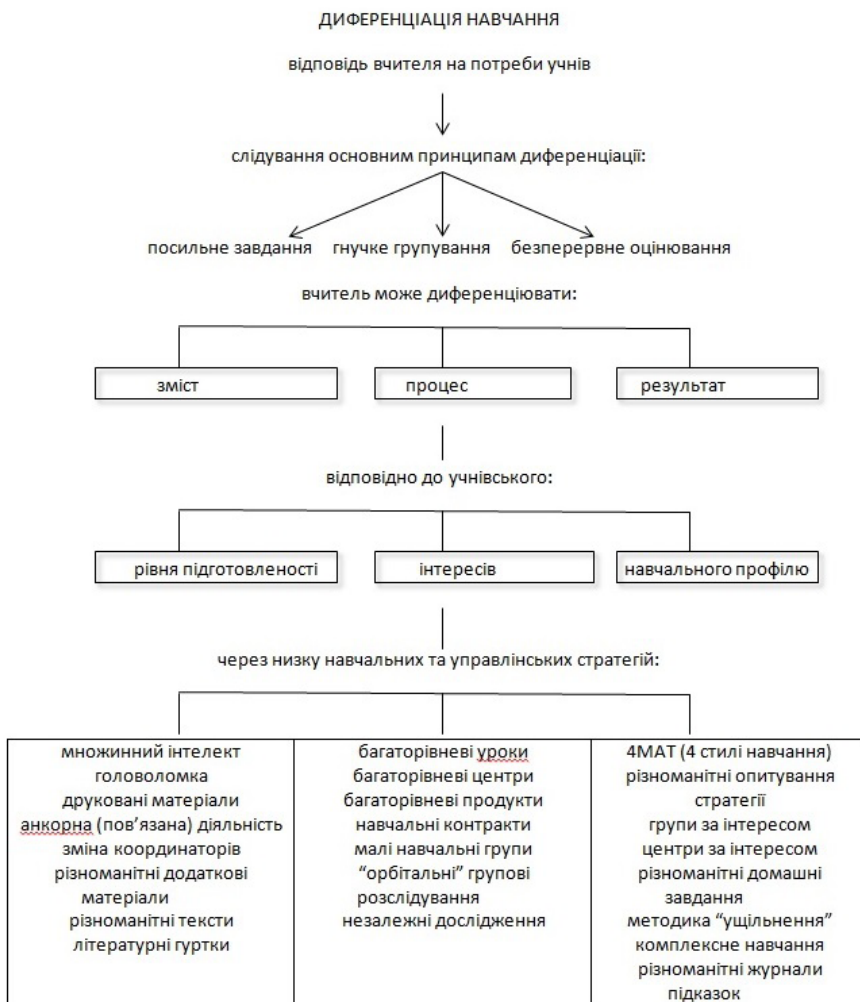
На думку провідної вченої із питань диференційованого навчання у США К. Томлінсон (С. Tomlinson), диференціація – це підлаштування навчання під задоволення індивідуальних потреб учнів, а також здатність учителя відповідально реагувати на ці потреби. Тобто кожний вчитель повинен зрозуміти бажання учня працювати у складі групи або додатково практикуватися у конкретних навичках, або більш глибоко занурюватися у конкретну тему, або розраховувати на допомогу у розумінні будь-яких понять, або мати можливість висловити власні погляди, думки, почуття гумору тощо. Учитель повинен активно і позитивно реагувати на такі потреби. Отже, диференціація «прислухається до освітніх потреб або конкретного студента, або невеликої групи студентів і заперечує типову модель викладання, коли всі учні у класі сприймаються учителем однаково» [16].

В умовах сучасної школи часто мета учителя полягає у тому, щоб вивести всіх на однаковий середній рівень або впевнитися, що всі учні оволоділи належною кількістю навичок за певний проміжок часу. Водночас прогрес кожного учня вони вимірюють лише відповідно до заданого стандарту. Така інтенція іноді необхідна, і розуміння того, на якому етапі навчання відносно орієнтира в даний момент перебуває дитина, може бути корисним у навчальному процесі. Проте, коли весь клас просувається вперед в опануванні новими навичками та поняттями без будь-яких особливих коригувань у часі та додаткових настанов учителя, деякі учні можуть потребувати

індивідуальної підтримки. Як правило, до складу класів також входять учні, які на високому рівні демонструють майстерність в опануванні деякими навичками та матеріалом за короткий проміжок часу. Ці учні часто отримують високі академічні бали, що переважно є знаком визнання їхньої передової відправної точки відносно загального рівня класу, аніж відображенням особистісного зростання. У диференційованому класі вчитель використовує поточне оцінювання як один з інструментів для побудови графіка навчання кожної конкретної дитини. Однак вчитель також повинен ретельно планувати індивідуальне вдосконалення учня. Принаймні частково особистісний успіх учня вимірюється індивідуальним прогресом, відштовхуючись від його «відправної точки» у навчанні. Інакше кажучи, успіх і особистісне зростання позитивно співвідносяться.

Незалежно від того, чи диференціюють учителі зміст, процес, результат або навчальне середовище, використання тривалого гнучкого групування перетворює його на успішний підхід до навчання [13, с. 32].

Американські вчені пропонують концептуальну карту для диференціації навчання (рис. 1):

На думку американських вчених, процес диференціації навчання – це концептуальний підхід і практична технологія планування та реалізації курикулуму і навчального процесу,

який базується на усвідомленні відмінностей між школярами. Вони зазначають, що така технологія допомагає враховувати у навчальному процесі індивідуальні стилі навчання (через організацію різних видів діяльності для надання учням можливості опрацьовувати навчальний матеріал різними способами); рівень підготовленості учнів (через коригування темпу навчання та складності матеріалу) та інтереси (через врахування інтересів та бажань школяра у навчанні) [13, с. 34].

Також вони наголошують, що рівність в освіті не передбачає однакоє навчання для всіх учнів, а навпаки – передбачає навчання того, що вони потребують. Здійснення ідентичного навчального підходу до всіх школярів не є ефективним. Для планування індивідуального зростання учня учителям варто починати аналіз з того, де перебуває кожна дитина на навчальному шляху. Це необхідно робити для того, щоб зрозуміти її академічні потреби та допомогти їй досягти успіху, хоча завдання не просте – підлаштуватися під окремі потреби кожного школяра в класі [16]. Сучасне розуміння диференціації навчання надає можливість дітям зі спеціальними потребами і, нерідко, різними рівнями розвитку навчатися у державній загальноосвітній школі у звичайному класі з іншими учнями, хоча ще десятиліття тому такі учні навчалися би у спеціальному класі. Американські педагоги розуміють, що ця тенденція є позитивною, але зазначають, що їх робота стає все складнішою. Для того, щоб учитель міг знайти ефективний підхід до учня, за яким закріплена індивідуальна освітня програма (Individualized Education Program – IEP), він повинен переглянути особові справи учня та спробувати з'ясувати максимум інформації про нього для того, щоб «зустріти», зрозуміти його потреби та мати змогу їх задовольнити. Учителю повинен знати свій клас і вміти передбачити, який матеріал може стати «вибоїнами на дорозі» (road bumps) для учнів, яким важко дається навчання (struggling students), та бути готовим запропонувати індивідуальні завдання [16].

На думку американських освітніх експертів і практиків, кількість досліджень з проблеми диференційованого навчання наразі ще досить обмежена [16; 4; 7]. Проте фундаментальні дослідження з розв'язання зазначеного питання ґрунтуються на принципових положеннях, які забезпечують основу диференціації. Ці положення стосуються використання ефективних методів управління класом (classroom management); сприяння фаховому самовизначенню та навчальній мотивації; оцінювання рівня підготовки учня; задоволення стилем навчання; об'єднання учнів відповідно до їхніх індивідуально-типологічних особливостей; навчання учнів у зоні проксимального розвитку (Zone of Proximal Development (ZPD) – розбіжність між рівнем існуючого розвитку дитини (яке завдання він може вирішити самостійно) і рівнем потенційного розвитку, якого він здатний досягти під керівництвом педагога або у співпраці з однолітками) [6; 16; 18].

Інші американські науковці вказують на поступово зростаючу кількість досліджень у цій царині за останній час, які виявляють позитивні наслідки впровадження диференційованого навчання у класах, де учні мають різні навчальні можливості [11]. Так, наприклад, у трирічному фундаментальному дослідженні вчені вивчали застосування і наслідки диференційованого навчання у масовій школі. Вони встановили, що за умови систематичного використання диференційованого навчання воно давало позитивні результати у широкому діапазоні цільових груп. Тобто студенти з помірними або значними труднощами у навчанні мали можливість отримати від диференційної підходу більше переваг, ніж від традиційного. Особливо помітно це відбувалося за диференціації навчання в малих групах або у групах з визначеною ціллю [10].

Американський науковець К. Тесо (C. Tieso) досліджував педагогічну практику 31 вчителя з математики та успішність 645 учнів і виявив, що школярі з середніми навчальними можливостями, які навчалися за допомогою диференційованого навчального плану, демонстрували значно вищий рівень навчальних досягнень, ніж школярі з високими навчальними можливостями, які навчалися за допомогою загальноприйнятого підручника і навчального плану. Вчений прийшов до висновку, що перегляд та диференціація навчальної

програми разом зі створенням цілеспрямованих гнучких навчальних груп, може значно поліпшити успішність учнів (особливо обдарованих) з математичних дисциплін [12].

Д. Лоуренс-Браун (D. Lawrence-Brown) стверджує, що диференційоване навчання може допомогти отримати належну освіту учням з широким спектром можливостей: від обдарованих до тих, хто має важкі форми інвалідності. Учений пояснює, що вчитель повинен планувати цілі та завдання індивідуальних освітніх планів шляхом адаптації загальноприйнятої шкільної програми, а також долучати у процесі навчання допоміжні наочні посібники, графіки, відео- та аудіозаписи тощо [8, с. 34].

Дослідники Т. Баумгартнер (T. Baumgartner), М. Ліповський (M. Lipowski) і К. Раш (C. Rush) вивчали те, як можна покращити навчальні досягнення з читання серед учнів початкової та середньої школи, використовуючи диференційовані навчальні стратегії, зокрема гнучкі групи, самостійний вибір учнем навчальних завдань, самостійний вибір часу для читання і доступ до різних текстів. В усіх трьох досліджуваних класах учні вдосконалили свої навички з декодування, фонеміки та розуміння текстів. Крім того, також покращилося ставлення учнів до читання і власна думка щодо своїх можливостей [5].

Аналіз американських джерел з проблеми диференціації навчання засвідчив, що більшість дослідників вказують на такі керівні принципи для підтримки на практиці диференційованого навчання у класі:

- зосередження на основних ідеях і навичках в області змісту, виключення допоміжних завдань та заходів;
- моніторинг індивідуальних відмінностей учнів (наприклад, стиль навчання, набуті знання, інтереси та рівень підготовки);
- гнучке групування учнів за спільним інтересом, темою чи здібностями;
- об'єктивне оцінювання за інструкцією;
- безперервне оцінювання, рефлексія та корекція змісту, процесу і продукту задля задоволення навчальних потреб учнів [4; 11; 17].

В американській освітній площині диференціацію навчання багато хто обговорює як політику чи рішення і педагогам часто буває важко пояснити, що ж це таке на практиці [1, с. 33]. Дослідники К. Томлінсон (C. Tomlinson) та К. Стрікленд (C. Strickland) зазначають, що вчителі, як правило, диференціюють викладання, застосовуючи один чи декілька аспектів: зміст (те, що учні вивчають), процес (як учні навчаються) або продукт (як учні демонструють свою майстерність з опанування знань чи навичок). Вчені наголошують, що немає такої моделі диференційованого навчання, яка б підходила виключно всім – все залежить від попередніх знань, інтересів і здібностей, що школярі приносять до навчальної ситуації [15].

Для того, щоб запровадити диференційоване навчання на практиці, вчені пропонують вчителям спочатку чітко визначити для себе поняття диференційованого навчання. Конкретизуючи сформульовані педагогічні умови, наковці формулюють такі рекомендації вчителям для успішного практичного застосування диференціації в навчальному процесі:

- досконало вивчити кожного учня, постійно вести за ним психолого-педагогічні спостереження;
- чітко визначити, на якому етапі потрібна диференціація;
- визначити, яку диференціацію буде використовувати вчитель: за ступенем складності, за мірою самостійності, за обсягом роботи;
- об'єднувати школярів у групи довільно (групи не мають бути постійними, дозволяти учням самим обирати собі посильний вид роботи);
- виконувати диференційовані завдання систематично, майже на кожному уроці, уникаючи стандарту;
- диференціація має проходити через різні етапи уроку;
- уміло використовувати міри заохочення, розподіляти увагу за одночасної роботи декількох груп;

- передбачати дозування часу, різних видів роботи;
- добирати завдання з поступовим ускладненням для сильніших і зменшувати міру допомоги для слабших учнів;
- поєднувати парну, групову та індивідуальну роботу;
- добирати варіативні завдання, що полегшують роботу вчителя і учнів у перевірці цих завдань;
- процес засвоєння варто супроводжувати постійним контролем якості знань, умінь, навичок через самоперевірку, взаємодопомогу з наступною взаємооцінкою, самооцінкою тощо.

Місія вчителя – не загубити жодної дитини, дати кожній можливість розкрити все краще, закладене природою, сім'єю, школою. Для цього вчитель повинен знати кожного свого учня, цікавитися ним, як особистістю, організовувати роботу учнів на уроці так, щоб кожному учневі були створені сприятливі умови для виховання та навчання, залежно від його розумових здібностей, фізичного здоров'я та рівня розвитку. І саме диференціація як принцип навчання передбачає таку організацію роботи на уроці. Вона дає можливість зменшити навантаження на учнів і підвищити мотивацію навчання, прискорити розвиток дитини добором відповідного навчального матеріалу та організацією виконання учнями самостійної роботи, необхідної для засвоєння даного матеріалу.

Директори шкіл у своїх навчальних закладах також повинні розвивати різні стилі навчання; заохочувати вчителів підходити до застосування диференціації навчання креативно, гнучко та виборчо; надавати вчителям можливість і час професійно розвиватися, співпрацювати з іншими колегами, планувати та здійснювати навчальний процес у рамках впровадження диференціації. Одночасно експерти застерігають: «... незважаючи на позитивні результати застосування диференційованого навчання у школі, сам процес дуже складний, і, як наслідок, його дуже важко впроваджувати у навчальний процес ... ставши на шлях диференціації слід очікувати на довготривалу систематичну роботу у цій сфері» [14, с. 6].

Американські освітяни закликають розпочинати процес диференційованого навчання з пошуку порад педагогів з багаторічним досвідом у його застосуванні для того, щоб обґрунтувати практику теорією і вирішити, що необхідно для кожного окремого учня, класу, школи. Вчитель має пам'ятати, що до кожної дитини в класі потрібно виявляти чуйність, щирість, не виділяти надмірною увагою обдарованих і не принижувати моралізаторством слабших. Правильно організована робота допоможе кожному учневі відчути себе здібним, потрібним, цікавим для вчителя і своїх товаришів. Саме це і є надійним стимулом для подальшої навчальної роботи учнів із захопленням, з відчуттям власної гідності. Адже ефективність навчання визначається не тим, що вчитель намагався дати учням, а тим, як вони засвоїли знання і яке в них виробилося ставлення до навчання [2].

З'ясовуючи особливості навчання в американській школі, необхідно пояснити ще один термін, невід'ємний від диференціації, – навчальний профіль (learning profile).

У Сполучених Штатах Америки це поняття розуміють як сукупність специфічних рис, що характеризують особу учня та його ставлення до навчального процесу. Профіль містить дані про освітні можливості, інтереси, нахили та побажання школяра. Навчальний профіль створюється учителем для того, щоб краще зрозуміти своїх учнів. Вчитель виявляє та акцентує їхні сильні та слабкі місця, розкриває таланти, слабкості, інтереси, вподобання, які можуть сприяти або перешкоджати ефективному навчанню. Тобто за допомогою профілю він розробляє шляхи, способи навчання, що оптимально підходять кожному окремому учневі. Адже спосіб навчання, ефективний для одного школяра, може не влаштувати іншого, сповільняти процес навчання чи робити його некомфортним. Дослідження підтверджують: якщо вчитель створить умови для ефективного навчання, то навчальні результати будуть найкращими. Ціль диференціації за навчальними профілями – допомогти окремим учням зрозуміти, яке навчання є найкращим для них, та створити відповідні умови в класі.

Існує чотири категорії факторів навчальних профілів (categories of learning-profile factors), які використовують американські вчителі для планування курикулуму та обрання форми і методів навчання для кожного уроку. Це такі групи:

- групова орієнтація (незалежна/самоорієнтація, групова, змішана чи ін.);
- пізнавальний стиль (творчий/з опорою на факти; від загального до часткового/від часткового до загального; індуктивний/дедуктивний; орієнтований на людей/орієнтований на предмет чи завдання; конкретний/абстрактний; співпраця/змагання; усний/візуальний тощо);
- навчальне середовище (тихе/шумне; тепле/прохолодне; спокійне/мобільне; фіксоване/гнучке тощо);
- розумові здібності (аналітичні, практичні, творчі, логічні/математичні, музичні/ритмічні, натуралістичні; інтерперсональні/інтраперсональні тощо).

Учитель повинен добре вивчити кожну із цих категорій, жодну не можна недооцінювати. На визначення учнівського навчального профілю (learning profile) можуть також впливати стиль навчання учня, вибір предметів, яким він надає перевагу, стать та культурна приналежність [9; 13].

Отже, проаналізувавши підходи науковців США до трактування диференційованого навчання, можемо констатувати, що диференційоване навчання – це організація навчально-виховного процесу з урахуванням індивідуальних здібностей учнів одного класу; це максимізація індивідуального розвитку та особистісного успіху кожного школяра шляхом задоволення його навчальних потреб і здатність учителя відповідально реагувати на ці потреби. Науковці схильні розглядати диференціацію навчання школярів як навчання різних груп учнів за програмами, що передбачають розширений зміст і створення умов, які дають змогу кожному учневі розкрити свої потенціальні навчальні можливості, тобто в переважній більшості визначення перегукуються, але американські вчені більше уваги приділяють саме підлаштуванню навчання для задоволення індивідуальних потреб учнів, чим відрізняються від українських. Завдяки аналітичному аналізу джерел, можемо констатувати: сучасними американськими вченими диференціація навчання розглядається як інструмент підвищення ефективності шкільної освіти, як засіб розкриття і розвитку всіх потенційних можливостей учнів. Також вони вважають, що диференціація повинна сприяти зростанню активності учнів у їхній навчальній діяльності.

Використані джерела

1. Авчиннікова Г. Д. Профільна диференціація навчання учнів старшої школи США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Г. Д. Авчиннікова ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2015. – 250 с.
2. Адамович О. В. Диференціація навчання в початкових класах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/8534/
3. Борисова Ю. Дифференциация методов обучения в зависимости от когнитивного стиля ученика / Ю. Борисова, И. Гребнев // Народное образование. – 2003. – № 7. – С. 97–105.
4. Anderson, K. M. (2007). Differentiating instruction to include all students / Kelly M. Anderson, Bob Algozzine Ed. // Preventing School Failure, 2007 Vol. 51(3). – P. 49–54.
5. Baumgartner, T., Lipowski, M. B., & Rush, C. (2003). Increasing reading achievement of primary and middle school students through differentiated instruction (Master's research) / Traci Baumgartner, Mary Beth Lipowski, Christy Rush // Saint Xavier University and SkyLight Professional Development Field-Based Master's Program, 2003. – 44 p. Available: <https://eric.ed.gov/?id=ED479203>
6. Ellis, E. S., & Worthington, L. A. Research synthesis on effective teaching principles and the design of quality tools for educators / Edwin S. Ellis, Lou Anne Worthington // Technical Report No. 5 produced for the National Center to Improve the Tools of Educators, University of Oregon, 1994. – 108 p. Available: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8a5/024b1e724597c8f3612ebc008522050112e5.pdf>
7. Hall, T. Differentiated instruction / Tracey Hall. – Wakefield, MA: CAST, 2002 [Online]. Available: www.cast.org/publications/ncac/ncac_diffinstruc.html
8. Lawrence-Brown, D. Differentiated instruction: Inclusive strategies for standards-based learning that

- benefit the whole class / Diana Lawrence-Brown // *American Secondary Education*, 2004. – Vol. 32(3). – P. 34–62. Available: http://differentiation.dbbco.org/uploads/7/9/6/7/7967947/differentiating_instruction_-_lawrence_brown.pdf
9. Learning Profile. What is the best way to identify and address all of my students' learning profiles? Available: <http://plp.ededucation.org/learning-profile/>
  10. McQuarrie, L., McRae, P. Differentiated instruction provincial research review. Edmonton: Alberta Initiative for School Improvement / Lynn M. McQuarrie and Philip McRae // *Journal of Applied Research on Learning*, 2010. – Vol. 3, Article 4, P. 1–18. Available: http://www.academia.edu/9538525/A_provincial_perspective_on_differentiated_instruction_The_Alberta_Initiative_for_School_Improvement_AISI
  11. Rock, M., Gregg, M., Ellis, E., Gable, R. A. REACH: A framework for differentiating classroom instruction / Marcia L. Rock, Madeleine Gregg, Edwin Ellis, and Robert A. Gable // *Preventing School Failure*, 2008. – Vol. 52(№ 2), P. 31–47. Available: https://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/M_Rock_REACH_2008.pdf
  12. Tieso, C. (2005). The effects of grouping practices and curricular adjustments on achievement / Carol L. Tieso // *Journal for the Education of the Gifted*, 2005. – Vol. 29(1). – P. 60–89.
  13. Tomlinson, C.A. *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Differentiated Instructional Classrooms* (2 ed.) / Carol Ann Tomlinson. Alexandria, VA : Association for Supervision and Curriculum Development. – 2001. – 124 p.
  14. Tomlinson, C. A. Leadership for differentiated classrooms. Structure / Carol Ann Tomlinson // *The School Administrator*, 1999. – Vol. 56 (9). – P. 6–11.
  15. Tomlinson, C. A., Strickland, C. A. *Differentiation in practice: A resource guide for differentiating curriculum, grades 9–12* / Carol Ann Tomlinson and Cindy A. Strickland. – Alexandria, VA: ASCD, 2005. – 371 p.
  16. Tomlinson, C. A., Allan, S. D. *Leadership for differentiating schools and classrooms* / Tomlinson, Carol Ann; Allan, Susan Demirsky. – Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2000. – 180 p.
  17. Tomlinson, C. A. *Differentiation of instruction in the elementary grades*. ERIC Digest, 2000 [Online]. Available: www.ericdigests.org/2001-2/elementary.html
  18. Vygotsky, L. S. *Mind in society: The development of higher psychological processes* / Lev S. Vygotsky – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. – 159 p.

References

1. Avchinnikova H.D. Profilna dyferentsiatsiia navchannia uchniv starshoi shkoly SShA : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / H. D. Avchinnikova ; Uman. derzh. ped. un-t im. Pavla Tychyny. – Uman, 2015. – 250 s.
2. Adamovych O. V. Dyferentsiatsiia navchannia v pochatkovykh klasakh [Elektronnyi resurs]: osvita.ua. – Rezhym dostupu: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/8534/
3. Borysova Yu. Dyfferentsyatsiia metodov obuchennia v zavysymosti od kohnytyvnogo styliia uchenyka / Yu. Borysova, Y. Hrebnev // *Narodnoe obrazovanye*. – №7. – 2003. – S. 97–105.
4. Anderson, K. M. (2007). Differentiating instruction to include all students / Kelly M. Anderson, Bob Algozzine Ed. // *Preventing School Failure*, 2007 Vol. 51(3). – P. 49–54.
5. Baumgartner, T., Lipowski, M. B., & Rush, C. (2003). Increasing reading achievement of primary and middle school students through differentiated instruction (Master's research) / Traci Baumgartner, Mary Beth Lipowski, Christy Rush // Saint Xavier University and SkyLight Professional Development Field-Based Master's Program, 2003. – 44 p. Available: <https://eric.ed.gov/?id=ED479203>
6. Ellis, E. S., & Worthington, L. A. Research synthesis on effective teaching principles and the design of quality tools for educators / Edwin S. Ellis, Lou Anne Worthington // Technical Report No. 5 produced for the National Center to Improve the Tools of Educators, University of Oregon, 1994. – 108 p. Available: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8a5/024b1e724597c8f3612ebc008522050112e5.pdf>
7. Hall, T. Differentiated instruction / Tracey Hall. – Wakefield, MA: CAST, 2002 [Online]. Available: www.cast.org/publications/ncac/ncac_diffinstruc.html
8. Lawrence-Brown, D. Differentiated instruction: Inclusive strategies for standards-based learning that benefit the whole class / Diana Lawrence-Brown // *American Secondary Education*, 2004. – Vol. 32(3). – P. 34–62. Available: http://differentiation.dbbco.org/uploads/7/9/6/7/7967947/differentiating_instruction_-_lawrence_brown.pdf

9. Learning Profile. What is the best way to identify and address all of my students' learning profiles? Available: <http://plp.eeducation.org/learning-profile/>
10. McQuarrie, L., McRae, P. Differentiated instruction provincial research review. Edmonton: Alberta Initiative for School Improvement / Lynn M. McQuarrie and Philip McRae // Journal of Applied Research on Learning, 2010. – Vol. 3, Article 4, P. 1–18. Available: http://www.academia.edu/9538525/A_provincial_perspective_on_differentiated_instruction_The_Alberta_Initiative_for_School_Improvement_AISI
11. Rock, M., Gregg, M., Ellis, E., Gable, R. A. REACH: A framework for differentiating classroom instruction / Marcia L. Rock, Madeleine Gregg, Edwin Ellis, and Robert A. Gable // Preventing School Failure, 2008. – Vol. 52(№ 2), P. 31–47. Available: https://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/M_Rock_REACH_2008.pdf
12. Tieso, C. (2005). The effects of grouping practices and curricular adjustments on achievement / Carol L. Tieso // Journal for the Education of the Gifted, 2005. – Vol. 29(1). – P. 60–89.
13. Tomlinson, C.A. How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Differentiated Instruction. Classrooms (2 ed.) / Carol Ann Tomlinson. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development. – 2001. – 124 p.
14. Tomlinson, C. A. Leadership for differentiated classrooms. Structure / Carol Ann Tomlinson // The School Administrator, 1999. – Vol. 56 (9). – P. 6–11.
15. Tomlinson, C. A., Strickland, C. A. Differentiation in practice: A resource guide for differentiating curriculum, grades 9–12 / Carol Ann Tomlinson and Cindy A. Strickland. – Alexandria, VA: ASCD, 2005. – 371 p.
16. Tomlinson, C. A., Allan, S. D. Leadership for differentiating schools and classrooms / Tomlinson, Carol Ann; Allan, Susan Demirsky. – Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2000. – 180 p.
17. Tomlinson, C. A. Differentiation of instruction in the elementary grades. ERIC Digest, 2000 [Online]. Available: www.ericdigests.org/2001-2/elementary.html
18. Vygotsky, L. S. Mind in society: The development of higher psychological processes / Lev S. Vygotsky – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. – 159 p.

Шпарик О. М.,

кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник отдела сравнительной педагогики Института педагогики НАПН Украины, e-mail: shparyk@mail.ru

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ АМЕРИКАНСКИХ УЧЕНЫХ К ПРОБЛЕМЕ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ОБУЧЕНИЯ И ЕЕ ПРИМЕНЕНИЯ НА ПРАКТИКЕ

В статье изложены основные понятия, научные подходы и основные положения американских ученых по проблеме дифференциации обучения и ее обеспечения в системе среднего школьного образования США. Дифференциация обучения трактуется как организация учебно-воспитательного процесса с учетом индивидуальных способностей учащихся одного класса и рассматривается в двух значениях: differentiated instruction – обучение, которое осуществляют учителя по отношению к детям, и differentiated learning – обучение, которое осуществляется учениками. Теоретически обосновано, что концептуальный подход и практическая технология планирования и реализации куррикулума и учебного процесса, основанного на осознании различий между школьниками, максимально удовлетворяет учебным потребностям каждого отдельного ученика и обеспечивает его индивидуальное развитие и личностный успех. Сформулированы основные рекомендации американских ученых для успешного практического применения дифференциации в учебном процессе.

Ключевые слова: дифференцированное обучение; учебный профиль; среднее школьное образование; США.

Shparyk O.,

Candidate of Pedagogical Sciences, senior researcher of the Comparative Education Department of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, e-mail: shparyk@mail.ru

THE BASIC CONCEPTUAL APPROACHES AND GUIDELINES OF AMERICAN EDUCATORS FOR THE PROBLEM OF DIFFERENTIATED INSTRUCTION AND ITS PROVIDING INTO THE TEACHING AND LEARNING PROCESS

The article is aiming at revealing the basic concepts, scientific approaches and guidelines of American educators on the problem of Differentiated instruction (DI) and its providing for the U.S. secondary education system. They define differentiation as a teacher's reacting responsively to a learner's needs. The goal of a differentiated classroom is maximum student growth and individual success. Based on the knowledge that not all students are alike, differentiated instruction applies an approach to teaching and learning that gives students multiple options for taking in information and making sense of ideas. Differentiated instruction is a teaching theory based on the premise that instructional approaches should vary and be adapted in relation to individual and diverse students in classrooms.

The article also describes fundamental principles that support differentiation, such as: a differentiated classroom is flexible; differentiation of instruction stems from effective and ongoing assessment of learner needs; flexible grouping helps ensure student access to a wide variety of learning opportunities and working arrangements.

A special emphasis was put on offer a practical way how to implement differentiated instruction in educational process. The model of differentiated instruction requires teachers to be flexible in their approach to teaching and adjust the curriculum and presentation of information to learners rather than expecting students to modify themselves for the curriculum. There are at least three classroom elements that teachers can differentiate /or modify to increase the likelihood that each student will learn as much as possible, as efficiently as possible: content (what an educator teach and how he/she give students access to the information and ideas that matter), process (how students come to understand and "own" the knowledge, understanding, and skills essential to a topic), products (how a student demonstrates what he or she has come to know, understand, and be able to do as a result of a segment of study). Students vary in at least three ways that make modifying instruction a wise strategy for teachers: students differ in their readiness to work with a particular idea or skill at a given time (readiness), in pursuits or topics that they find interesting (interest), and in learning profiles that may be shaped by gender, culture, learning style, or intelligence preference (learning profile). Among instructional strategies are learning centers, interest groups, group investigation, complex instruction, compacting, learning contracts, tiered activities, tiered products, rubrics constructed jointly by teacher and student, use of alternative forms of assessment and many others. Many authors of publications about differentiated instruction, strongly recommend that teachers adapt the practices slowly, perhaps one content area at a time.

Keywords: differentiated instruction; learning profile; secondary school education; the United States.